

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

У цьому розділі публікуються матеріали на пошанування пам'яті митців-педагогів, які в різні часи викладали фахові дисципліни у нашому навчальному закладі, починаючи з 1917 року, коли була заснована Українська академія мистецтва (назва її неодноразово змінювалася, тепер вона — Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури). Імена наших незабутніх професорів, доцентів, викладачів нагадуються у зв'язку з їхніми ювілейними датами у 2010 році.

150 років від дня народження

САМОКИШ Микола Семенович (1860–1944) — живописець, графік, заслужений діяч мистецтв РРСФР (1937), лауреат Державної премії СРСР (1941).

Навчався у Петербурзькій академії мистецтв (1879–1885) у Б. Віллевальде і П. Чистякова та у Детайля в Парижі (1886–1889). У 1890 отримав звання академіка Петербурзької академії мистецтв, де викладав у 1912–1917; 1936–1941 — у Харківському художньому інституті. У роки російсько-японської війни був у армії і за безпосередніми враженнями відтворив хроніку воєнних подій.

В історії українського і російського мистецтва став відомим як художник, який полишив значний за мистецькою вартістю спадок у галузі батального жанру. Він звертався до тем героїчної боротьби на фронтах громадянської війни, до історичних подій часів національно-визвольної війни українського народу XVII ст.

Твори: “Захист Червоного прапора” (1920), “Атака Будьонівської кавалерії” (1923), “В'їзд Богдана Хмельницького до Києва” (1929), “Бій під Жовтими Водами”, “Абордаж турецької галери запорожцями” (обидві — 1930), “Похід запорожців на Крим”, “Бій Максима Кривоноса з Ієремією Вишневецьким” (обидві — 1934), “Перехід Червоної Армії через Сиваш” (1935); брав участь у розписах будинку Полтавського земства. Разом з С. Васильківським підготували альбоми “З української старовини” (СПБ, 1900), “Мотиви українського орнаменту” (СПБ, 1912).

У КХІ працював з 1934 як консультант, будучи водночас керівником батально-історичної майстерні у Харківському художньому інституті.

145 років від дня народження

КУЛЬЖЕНКО Василь Степанович (1865–1934) — відомий київський книговидавець, меценат.

Навчався у Поліграфічній академії в Лейпцігу. Керував фотолітодрукарнею “С. В. Кульженко”. У 1903 заснував Київську школу друкарської справи, викладав у ній. У 1908–1914 редагував і видавав журнал “Искусство и печатное дело”.

У КХІ викладав 1924–1934 на поліграфічному факультеті.

У Києві є історична місцевість, Дача Кульженка, що включає площу Т. Шевченка і прилеглі до неї вулиці.

135 років від дня народження

БЕРНШТЕЙН Михайло Давидович (1875–1960), живописець і графік.

Навчався у Лондоні (1894–1899), Мюнхені і Парижі (1899–1901), у Петербурзькій Академії мистецтв (1901–1903) у майстерні І. Рєпіна.

Брав участь в академічних виставках з живописними творами (“Портрет пані К.”, “Базіки”, 1902).

Займався здебільшого викладацькою діяльністю, розробляв теоретичні питання мистецької педагогіки. У 1907–1916 викладав в організованій ним художній школі у Петербурзі, 1916–1924 — у художній школі в Житомирі. У 1932–1960 жив у Ленінграді, працював у мистецьких навчальних закладах. Професор з 1948.

Публікував статті з методики викладання рисунка, автор книги “Проблеми учебного рисунка” (Л., 1940).

У Київському художньому інституті (1925–1932) викладав рисунок і живопис.

ВЕРБИЦЬКИЙ Олександр Матвійович (1875–1958) — архітектор, інженер, педагог.

Дійсний член Академії архітектури (1945), почесний член Академії будівництва і архітектури УРСР (1958).

Закінчив Петербурзький інститут цивільних інженерів (1898). З 1898 жив і працював у Києві. У 1901–1933 — архітектор управління Південно-Західної залізниці. 1911-го року відвідав країни Західної Європи, вивчав пам'ятки архітектурної класики, технічні новинки у галузі будівництва.

Автор багатьох статей у галузі архітектури житлових та громадських будинків. Займався живописом і графікою.

Архітектурні проекти: Київський державний банк (1901–1904), ескізи Київського вокзалу (1902), житлові будинки у Києві (1904–1913), будинок Київської контори Держбанку, адміністративний будинок Південно-Західної залізниці, паперова фабрика у м. Малині Житомирської обл. (1906–1907), вокзал на станції Ковель (1907), Київський залізничний

вокзал (1928–1932) на місці старого, спорудженого у 1868 — 1870, проект споруд урядового центру у Києві (1937).

Один з організаторів вищої архітектурної освіти в Україні у 1920-ті роки, брав участь у створенні Архітектурного інституту, до 1924 викладав у ньому архітектурне проектування, з 1919 — професор.

У 1924–1930, 1937–1953 — керував навчально-творчою майстернею архітектурного проектування у КХІ, 1930–1950 — працював у Київському інженерно-будівельному інституті, 1945–1948 — директор Інституту аспірантури Академії архітектури УРСР.

МУРАШКО Олександр Олександрович (1875–1919) — відомий український живописець, педагог, громадський діяч. Працював у галузі станкового живопису.

Відвідував у Києві заняття у рисувальній школі свого дядька М. І. Мурашка. З 1894 по 1900 навчався у Петербурзькій академії мистецтва (майстерня І. Рєпіна).

Особливий вплив на формування творчої манери, позначеної яскраво національними рисами, справило перебування у Мюнхені (1901 — студія А. Ажбе) та Парижі (1902–1904). Член Товариства передвижників (1916). Один з організаторів Товариства київських художників (1916). У 1907–1912 викладав у Київському художньому училищі, з 1913 — у власній студії.

Зробив вагомий внесок у формування та розвиток виразно-національних рис живопису на основі його формальних засобів.

Твори М. експонувалися у Венеції, Відні, Мюнхені, Парижі, на виставках Спільки російських художників.

Провідним жанром у творчості був портрет: “Портрет Г. Цисса” (1890-ті), “Портрет дівчини у червоному капелюсі” (1902–1903), “Портрет старого вчителя” (1907), “Портрет О. Нестерової” (1904), “Портрет Л. Ф. Куксіної” (1909). Найбільшою колірною експресією позначені твори: “Селянська родина” (1914), “Праля” (1914), “Продавщиця квітів” (1917), “Жінка з настурціями” (1917).

У 1909–1912 викладав у Київському художньому училищі, у 1913 створив свою приватну студію як вільний заклад, протиставлений консерватизму училища. Упродовж літа й осені 1917 брав активну участь у роботі урядової комісії із заснування Української академії мистецтв, де після її відкриття посів посаду керівника майстерні, яку очолював до часу своєї трагічної загибелі влітку 1919.

130 років від дня народження

БОГОМАЗОВ Олександр Костянтинович (1880–1930) — живописець і графік. Один з лідерів і теоретиків українського авангарду.

Навчався у Київському художньому училищі (1902–1905, 1907–1910, педагоги О. Мурашко, І. Селезньов), відвідував майстерню С. Світо-

славського у Києві. 1905–1907 — у майстернях К. Юона та Ф. Рерберга у Москві. Один з організаторів мистецького об'єднання “Кільце” (1914), що згуртовувало молодих українських авангардистів, Товариства діячів українського пластичного мистецтва (1918), член АРМУ (з 1926). Брав участь у роботі I Всеукраїнського з'їзду художників (1918), керував оформленням революційних святкувань у Києві. 1919 — співробітник Всеукраїнського відділу мистецтв Наркомпросу України,

З 1914 Б. остаточно визначив творчу орієнтацію на платформі кубо-футуризму, ставши одним із основоположників цього напрямку в українському мистецтві. Свою естетичну концепцію він обґрунтував цього року в теоретичній праці “Живопис та елементи” (1914, 1928, 1996).

Твори: живопис — “Портрет В. Монастирської” (1911), “Автопортрет”, “Портрет дружини”, “В'язниця”, “Трамвай. Львівська вулиця. Київ”, “Сінний базар. Київ”, “Портрет дружини за малюванням”, “Ліс. Боярка” (усі — 1914), “Композиція” (1914–1915), “Монтер”, “Танцівниця” (обидві — 1915), “Потяг” (1916), “Букет” (1917), “Портрет дочки” (1928), “Київ. Глибочиця” (1927–1928), “Правка пил” (1927), “Тирсоносці” (1929).

Педагогічну діяльність розпочав 1915. Викладав у вищому початковому училищі у С. Герюси на Північному Кавказі (1915–1917), комерційному училищі у Золотоноші (1917–1918), у Київській художньо-ремісничій школі-майстерні і паралельно — у Будаєвському вищому початковому училищі (1918–1919), Боярській залізничній трудовій школі (1919–1922). У 1922–1930 — професор станкового живопису на музейно-екскурсійному відділенні Київського художнього інституту.

ДАМІЛОВСЬКИЙ Микола Олександрович (1880–1942) — архітектор, інженер.

У 1909 закінчив Петербурзький інститут цивільних інженерів. Практичну та педагогічну діяльність у Києві розпочав з 1911, викладав у політехнічному, архітектурному та художньому інститутах.

З 1939 — професор.

Вживав стильові форми модернізованого ампіру. У пореволюційний період працював у галузі комунального будівництва. Фахівець у галузі будівельних матеріалів, опублікував з цього фаху статті у періодичних виданнях, зокрема “Архітектура і будівельні матеріали” (“Соціалістичний Київ”. — 1936. — № 6).

Основні архітектурні проекти: прибутковий будинок на вул. Пушкінській, № 23 (1913–1914), прибутковий будинок Київського добродійного товариства у садибі Сулімівських закладів на вул. Круглоуніверситетській, № 7 (1914–1915), насосні станції Криворізького (1927) та Білоцерківського (1928) водогонів. Винайшов спосіб побудови архітектурних перспектив за допомогою особливого пристрою — “Лінійки Даміловського”.

Один з організаторів Архітектурного інституту (1918, з 1919–1924), після об'єднання його з Київським художнім інститутом був професо-

ром цього інституту, а також Київського будівельного інституту (1921–1938).

У КХІ викладав з 1926 до 1941.

125 років від дня народження

ТАТЛІН Володимир Євграфович (1885–1953) — живописець, графік, художник театру, монументаліст, дизайнер, конструктор, автор архітектурних та інженерних проєктів, ілюстратор.

У 1904–1910 навчався у Пензенському художньому училищі у М. Д. Селівестрова, І. С. Горюшкіна-Сорокопудова та О.Ф.Афанасьєва, 1902–1903 та 1909–1910 — у Московському училищі живопису, скульптури і архітектури у В. А. Серова та К. О. Коровіна. З 1910 — учасник художніх виставок. Член об'єднань і експонент виставок: 1912 — “Віслючий хвіст”, 1913 — “Бубновий валет”, “Світ мистецтва”, 1911–1914 — “Спілка молоді”, 1915 — “Трамвай В”, 1915–1916 — “10”, 1916 — “Магазин”, 1921–1923 — “Об'єднань нових течій” (в 1921 — голова).

В 1902 та 1904 побував у Франції, Сирії, Туреччині, Марокко, Греції, Італії. В 1914 відвідав Берлін, Париж.

В 1917 голова “Лівой федерації художників” (Москва). Завідував Московською колегією Наркомосу (1918–1919), був ініціатором створення Державного інституту народної художньої культури (1922). Викладав у Державних художніх будівельних майстернях у Москві (1918–1919), у ВХУТЕМАСі (Петроград, 1919–1924) та на деревообробному і керамічному факультетах ВХУТЕІНу (Москва 1927–1930), 1931–1932 викладав на факультеті кераміки Інституту силікатів.

Одна з центральних постатей російського авангардизму. Генерував оригінальні ідеї, які лягли в основу конструктивістського руху і справили різнобічний вплив на багатьох художників. Вершиною його конструювань був “Пам'ятник III Комуністичному Інтернаціоналу” (“Башта Татліна”, 1919–1922) Упродовж 1929–1932 працював над моделлю літального апарату (Літатлін). Виступав як режисер, сценограф, актор в одній особі, створив власний варіант “Конструктивістського” театру. Його живописні твори ранніх років вирізнялися експресійно-узагальненим рисунком і лапідарною конструктивністю. В останні десятиріччя писав реалістичні портрети й натюрморти, працював як художник театру.

У 1925–1927 був професором на теа-кіно-фотовідділенні живописного факультету КХІ, оформляв вистави у київських театрах.

ТРОХИМЕНКО Карпо Дем'янович (1885–1979) — живописець.

Народний художник України (1944) лауреат Республіканської премії імені Т. Г. Шевченка (1969), був членом АХЧУ (1923–1931), член Спілки художників.

Навчався у 1902–1910 (з перервою) у Київському художньому училищі у І. Селєзньова, 1906–1907 — в Московському училищі живопису,

скульптури і архітектури у М. Касаткіна; 1910–1916 — в Петербурзькій академії мистецтв у М. Самокиша. У 1915 у складі учнів М. Самокиша під керівництвом професора, виїздив на Західний, потім на Чорноморський і Кавказький фронти для виконання етюдів. У 1916–1917 перебував на Кавказькому фронті рядовим лейб-гвардії. Після повернення до Києва (1918) викладав малювання у Вищій залізничній школі в с. Суцзани (1920–1923), фабзавучі при цукровому заводі у Ржишеві (1925–1926), 1926–1933 — у Київській індустріальній профшколі.

Твори: “Допит полонених мадярських гусарів” (1915–1916), “Вечера козаків на позиціях” (1917), серія акварелей — “Революція на селі” (1926), “Ранок у колгоспі” (1960–1961), картини на шевченківську тему — “Шевченко і Енгельгард” (1939), “Катерина” (1959), “Т. Шевченко на Чернечій горі” (1960), “Т. Шевченко в Каневі” (1961), “Вечір на Тарасовій горі” (1963), “Т. Шевченко шукає свою долю” (1964); цикл “Моя рідна Батьківщина” (1964–1968), “Травневі дні в старому Києві” (1975); портрети. Брав участь у художніх виставках з 1918.

Автор праць з історії українського і російського образотворчого мистецтва, зокрема дослідження “Думки про тематичну картину” (Образотворче мистецтво. — 1971, № 1), “Романтика трудового подвига” (Искусство, 1979, № 11), “Українська історична картина” (“Українська Академія мистецтва. Дослідницькі та наукові праці”. — 1995. — Вип. 2).

У КХІ працював у 1934–1941 і 1946–1960 — завідувач кафедри композиції, до 1958 очолював навчально-творчу майстерню батального та історичного живопису. З 1939 — професор.

120 років від дня народження

СЕРЕДА Антон Хомич (1890–1961) — графік, майстер декоративно-ужиткового мистецтва.

У 1914 закінчив Московське Строганівське училище. Був членом ОСМУ (1927).

З 1915 завідував відділом художньої промисловості металевого виробництва Кавказького кустарного комітету в Тбілісі. У 1920–1921 читав курс художньої промисловості у Київському архітектурному інституті, брав участь у роботі Комітету з охорони пам'яток української культури і мистецтва. Був ініціатором відкриття поліграфічного факультету у КХІ (1924). Брав активну участь в утворенні Поліграфічного інституту у Харкові, де працював заступником директора з навчальної та наукової частини (1930–1934).

Багато хисту доклав до продовження традицій Г. Нарбути в утворенні високої культури мистецтва книги. Багато уваги приділяв розвитку шрифтового мистецтва. Проводив науково-дослідницьку роботу з питань книжкової графіки. Був першим автором української марки (1918).

Твори: оформлення ювілейного збірника “Сергій Маслов” (1927), повної збірки поезій Т. Г. Шевченка (1927), збірника “Руку братам”

(1928); книг — “Fata Morgana” М. Коцюбинського (1937), “Кобзар” Т. Шевченка (1937), “Твори І. Франка” (т. 1–20, 1950–1956), “Слово о полку Ігоревім” (1952).

У КХІ працював 1920–1929. Був першим деканом поліграфічного факультету. 1930 — 1934 викладав у ХХІ. З 1934 поновив роботу в КХІ.

115 років від дня народження

ПЕТРИЦЬКИЙ Анатолій Галактіонович (1895–1964) — живописець, народний художник СРСР (1944), лауреат Державної премії СРСР (1949, 1951), член Спілки художників (1945).

Навчався у Київському художньому училищі (1913–1917), у вищих художньо-технічних майстернях (ВХУТЕМАС) у П. Кончаловського, І. Машкова, Р. Фалька, О. Древіна, Н. Удальцової (1921–1925). З 1913 брав участь в художніх виставках, член ОСМУ з 1927.

Працював у галузі театрально-декораційного мистецтва, станкового та монументального живопису, станкової та книжкової графіки. Працював над оформленням вистав у різних театрах Києва, Москви, Харкова, Алма-Ати.

Твори: оформлення вистав — опера “Сорочинський ярмарок” М. Мусоргського; балету “Корсар” А. Ш. Адана (Харківський театр опери та балету, обидва 1925); “Дівчата нашої країни” І. Микитенка (Харків, Театр Революції, 1933), “Богдан Хмельницький” О. Корнійчука (Малий театр, Москва, 1939), опера “Черевички” П. Чайковського (Великий театр, Москва, 1940), балет “Лілея” (1945) та опера “Богдан Хмельницький” К. Данькевича, “Тарас Бульба” М. Лисенка (обидві — 1955), опера “Війна і мир” С. Прокоф’єва (1956), балет “Чорне золото” В. Гомоляки (1960) — усі в Київському театрі опери та балету ім. Т. Г. Шевченка; “Макар Діброва” О. Корнійчука (Київський театр ім. І. Франка, 1949), опера “Декабристи” Ю. Шапоріна (Великий театр, 1953); станковий живопис — “Інваліди” (1924), “Барикади” (1925–1926), “Відпочинок (1925); серія портретів українських письменників, книжкова графіка — ілюстрації до книг С. Голованівського, І. Дніпровського та журналів “Нове мистецтво”, “Нова генерація”.

1930–1933 — професор живопису Харківського художнього інституту. У 1946–1950 — керівник майстерні монументального живопису КДХІ. З 1947 — професор.

ЯНУШЕВСЬКИЙ Сергій Костянтинович (1890–1965) — художник, кандидат технічних наук (1949).

У 1912–1918 навчався в у Петроградському технологічному інституті, закінчив 1928 КХІ факультет живопису, отримавши кваліфікацію художника-організатора по внутрішньому оздобленню будинків. З 1920 на педагогічній роботі, викладав креслення спочатку в технікумах, а з 1928 — у вищих навчальних закладах — Лісово-технічний інститут (1930–

1932), Індустріальний (1935–1941), Інженерно-будівельний (1939–1941), Бакинський індустріальний інститут (1943–1944) з 1944 ст. викладач, доцент (1951) Київського інженерно-будівельного інституту, з 1956–1959 — декан вечірнього факультету цього інституту. У 1951 затверджений у вченому званні доцента по кафедрі “графіка та рисна геометрія”.

В КХІ працював з 1928–1930 викладачем та завідувачем меблевим відділом інституту. З 1960–1965 доцент кафедри художньо-педагогічних дисциплін. Викладав курс “Методика технічної графіки і креслення”.

110 років від дня народження

ВРОНСЬКИЙ Макар Кіндратович (1910–1994) — скульптор, народний художник України (1963), лауреат Державної премії СРСР (1951) та Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1984).

Навчався у Вітебському художньому училищі (1927–1930), в КДХІ (1937–1945) у М. Гельмана та М. Лисенка, в аспірантурі Академії архітектури УРСР (1946–1948).

Працював у галузі станкової та монументальної пластики.

Твори: станкові композиції — “Леся Українка” (1947), “Устим Кармелюк” (1948), “Т. Г. Шевченко” (1950–1951), “Думи, мої думи...” (1964); портрети І. Кавалерідзе (1957), М. Амосова; пам'ятники: Б. Хмельницькому в м. Чигирині Черкаської обл. (1967), “Декабристи у Кам'янці” (1975), Героям колківської демонстрації 1935 в смт Колки Волинської обл. (1975), меморіал Вічної слави в Луцьку (1977, всі у співавторстві); Д. Мануїльському, А. В. Іванову (1976, обидва — у Києві); Леніну — у Дніпропетровську (1957), Харкові (1963), Рівному (1967), Житомирі (1970), Ужгороді (1974) — усі в співавторстві; — Т. Г. Шевченкові у Палермо (Канада, 1949–1950), Переяславі-Хмельницькому (1954), Корсунь-Шевченківському (1960), Шполі (всі — Черкаська обл.), у м. Шевченко (1982, тепер м. Актау, Казахстан); М. Коцюбинському у Вінниці (1989). Брав участь у художніх виставках з 1945.

У НАОМА викладав з 1948, керівник майстерні скульптури з 1972, завідував кафедрою скульптури (1963–1987). З 1963 — професор.

ЮРЧЕНКО Петро Григорович (1900–1972) — архітектор і мистецтвознавець. Член Президії Академії архітектури України, кандидат архітектури (з 1941), доктор архітектури (1946).

У 1928 закінчив КХІ, учень П. Альошина, В. Татліна, В. Кричевського. Працював старшим архітектором у Київському Діпромості (1929–1930).

Обіймав посади головного архітектора ГолоВАПУ Києва (1933–1934), Академії архітектури (1955–1964), Науково-дослідного інституту теорії та історії архітектури. У 1944–1952 очолював сектор Академії архітектури УРСР, працював на архітектурно-проектній роботі.

У 1932–1941 викладав в КІБІ, був деканом архітектурного факультету та завідувачем кафедри.

Основні проекти: будинок Уряду в Харкові (1927), житловий масив “Промінь” у Харкові, Курський вокзал у Москві (1932) — всі у співавторстві; проект відкритого театру на 1700 глядачів біля Аскольдової могили в Києві, конкурсний проект планування і забудови Хрещатика в Києві.

Відомий дослідник української архітектури, автор розділів фундаментальних праць “Народне житло України” (1941), “Дерев’яне зодчество України” (1949), “Пластика в современной архитектуре” (1965), “Народное искусство” (1967), “Архитектурные детали гражданских зданий” (1969), “Дерев’яна архітектура України” (1970), “Всеобщая история архитектуры” (М., 1970–1975); розділи в “Нарисах історії архітектури Української РСР” (т. I, 1957), “Історія українського мистецтва” (т. 3, 5. К., 1966–1970), “Українське народне мистецтво” (т. 3); “Різьблення та художній метал” (1962). Статті у збірниках, наукових журналах.

Педагогічну діяльність розпочав у КХІ (1928–1938). У 1949–1950 — керівник майстерні архітектурного проектування та в.о. завідувача кафедри архітектурного проектування.

105 років від дня народження

КОСТЕЦЬКИЙ Володимир Миколайович (1905–1968) — живописець, заслужений діяч мистецтв УРСР (1951), народний художник України (1960), член-кореспондент Академії мистецтв СРСР (1967), член Спільки художників. Учасник Великої Вітчизняної війни.

Навчався у КХІ (1922–1928) у Ф. Кричевського.

Відомий, передусім, як майстер широкомасштабних картин драматичного звучання, присвячених розкриттю нелегкої людської долі, автор глибоко психологічних портретів.

Брав участь у художніх виставках з 1927.

Твори: “Більшовицька прокламація в казармах інтервентів” (1934), “Допит ворога” (1937), “Т. Г. Шевченко на засланні. Після муштри” (1939), “Портрет двічі Героя Радянського Союзу І. Бойка” (1944), “Портрет поета-партизана П. Воронька” (1945), “Портрет двічі Героя Радянського Союзу С. А. Ковпака” (1947), “Повернення” (1947), “Портрет дівчини з книжкою” (1949), “Осінні квіти” (1952), “Вручення партквитка” (1959), “Канівський краєвид” (1960), “Портрет художника Ю. Х. Садиленка” (1963), “Портрет дочки” (1964), “Седнів. Далі” (1965), “Вечір” (1965), “Портрет дівчини у хустинці” (1967).

У КДХІ викладав з 1937, професор — з 1947. У 1954–1963 (з перервами) керував навчально-творчою майстернею живопису.

100 років від дня народження

ГРИГОР’ЄВ Сергій Олексійович (1910 — 1988) — живописець, заслужений діяч мистецтв УРСР (1948), народний художник УРСР (1951), народний художник СРСР (1974), член-кореспондент (1954), дійсний

член Академії мистецтв СРСР (1958), лауреат Державних премій СРСР (1950, 1951), член Спілки художників (1938).

Навчався у Запорізькій художньо-промисловій школі (1923–1926), ВХУТЕМАСі у Москві (1926–1927), КХІ (1927–1932) у К. Єлеви, Ф. Красицького, Ф. Кричевського.

Визначний майстер тематичної картини. Побутовий жанр був провідним у його творчості 1930–1950-х років. Починаючи з 1960-х, віддає перевагу портретному і пейзажному жанрам, створив широку галерею портретів своїх сучасників.

Твори: “Від перемоги до перемоги” (ескізи до фрески, дипломна робота, 1932), “Фізкультурники” (1937), “Свято молоді” (1937–1938), “Діти на пляжі” (1937), “Баяніст” (1937), “Художник Д. М. Фрумкіна” (1939), “На зборах” (1947), “У рідній сім’ї” (1949), “Юні натуралісти” (1948), “Приїом до комсомолу” (1949), “Воротар” (1949), “Обговорення двійки” (1950), “Повернувся” (1954), “Піонерський галстук” (1957), “За книгою” (1958), “Батьківські збори” (1960), “Перші слова” (1961), “Дівчатка” (1966), “Діти за книгою” (1969), “Рідна мати” (1970). Брав участь у художніх виставках з 1933.

Педагогічну діяльність розпочав як викладач Харківського художнього інституту (1933–1934). У 1934–1940 працював на посаді доцента у майстерні Ф. Кричевського у КХІ, 1946–1951 — завідувач кафедри рисунка, 1951–1959 — керівник майстерні живопису. З 1947 — професор. У 1951–1955 — ректор інституту.

ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ Анатолій Володимирович (1910–1988) — архітектор, заслужений будівельник УРСР (1962), лауреат Державних премій СРСР (1950, 1951), дійсний член Академії архітектури СРСР (1950), Академії архітектури УРСР (1950), віце-президент Академії архітектури і будівництва УРСР (1956–1965), дійсний член Академії мистецтв СРСР (1979), член правління Спілки архітекторів СРСР (1965).

У 1934 закінчив Київський інженерно-будівельний інститут, навчався у В. Заболотного і В. Кричевського.

Працював у проектних організаціях. У 1950–1955 був головним архітектором Києва.

Створив власний архітектурний стиль, виховав архітектурну школу. Його твори вирізняються раціональною планувальною та об’ємно-просторовою структурою, сучасністю конструкцій. Тонко відчував і розумів специфіку національної архітектури.

У низці пейзажів аквареллю і темперою утвердив себе як непересічний живописець. Займався науковим дослідженням пам’яток української народної архітектури, опублікував у цій галузі понад 30 праць.

Архітектурні проекти: забудова Хрещатика (1950–1955); споруди — готель “Москва” (1959–1961, нині — “Україна”), станції метрополітену “Хрещатик”, “Вокзальна” (1960), “Шулявська” (1963), кінотеатр “Україна” (1964), аеропорт Бориспіль (1959–1965), Московський міст

(1976), Центральний будинок художника (1978) — всі у Києві, у спів-авторстві; громадський центр у селі Небрат-Берестянка Київської обл. (1986).

Педагогічну роботу розпочав у Київському будівельному інституті з 1943. У КДХІ працював 1962–1987, з 1965 — професор, з 1974 керував навчально-творчою майстернею архітектурного проектування.

ЗАРУБА Костянтин Васильович (1910–1998) — графік і живописець. Член Спілки художників (1947), заслужений працівник вищої школи (1974). Учасник Великої Вітчизняної війни, військовий кореспондент (1941–1946).

Трудову діяльність розпочав 1924. Працював робітником на Харківському електромеханічному заводі. Навчався на робітфаку Харківського художнього інституту (1933) та в КДХІ (1936–1941, 1946–1947) у С. Григор'єва, В. Костецького, Ф. Кричевського, О. Шовкуненка. Учасник художніх виставок з 1947. З 1932 постійно співпрацював у журналі “Перець” як художник-карикурист.

Твори: живопису — “Привели язика” (дипломна робота, 1947), “Перша ластівка” (1949), “Агітатор”, “Т. Г. Шевченко з друзями у Києві”, “Портрет Царика Г. Я. — токаря-арсенальця”, “Портрет Кучеренка В. Д. — генерал-лейтенанта”, “Луна Чорнобиля” (1980), “Портрет старого офіцера” (1981), “Старий козацький цвинтар” (1990); ілюстрації до творів: М. Чернишевського “Что делать?”, О. Пушкіна “Избранные произведения”, Збірник “Народні усмішки”, В. Юрезанського “Заграва над полями”, О. Копиленка “Дуже добре”, М. Шундика “На Півночі дальній”, Є. Кравченка “Ой кума, ти душа”, А. Бандурака “Як бичка на суддю вивчили”, О. Ковіньки “Ось не грайте на нервах”, В. Чечв'янського “М'який характер”, Ю. Вухналя “Гуморески”, Ю. Мельничука “До раю навпростець”, Ю. Кругляка “В чотири рядочки”. Брав участь у художніх виставках з 1947.

У КДХІ працював 1947–1980: викладач рисунка і живопису (1947–1980), доцент (1950), заступник директора з науково-методичної роботи (1948–1954), завідувач кафедри рисунка (1960–1970).

МЕЙЄР Амфіан Олександрович (1910 –1987) — архітектор-художник.

Учасник Великої Вітчизняної війни. З 1935 до 1941 навчався у КДХІ.

Працював на заводі ім. І. Лепсе, Інституті механізації, Науково-дослідному інституті агрохімії в Києві. У 1945–1949 — в інститутах Міськбудпроект, Укрдіпрошахт, Укрпромпроект в Києві.

Досвідчений і вимогливий педагог, читав курси лекцій з архітектурних конструкцій, нарисної геометрії, теорії тіней, перспективи, креслення, спеціальної фізики, теплотехніки, світлотехніки, архітектурної акустики, керував курсовим проектуванням.

Проводив науково-дослідну роботу з автоматичної побудови перспектив за допомогою електричних обчислювальних приладів, креслення із застосуванням макроциркуля з безсходинчастою зміною величини радіусу, застосуванням безсходинчастої перспективної двосторонньої лінійки із визначенням недоступної точки збігу.

У КДХІ працював з 1955 старшим викладачем кафедри архітектурних конструкцій та будівельної механіки, з 1977— доцент кафедри.

ПЕЧОНОВ Олексій Миколайович (1910—1984) — інженер-конструктор.

Член Співки архітекторів України.

Навчався у Київському політехнічному інституті (1929—1931), закінчив Київський авіаційний інститут (1933).

З 1947 працював в інституті Київпроект (з 1962 — головним інженером інституту).

Автор конструктивних частин проектів готелів на Майдані Незалежності та Європейській площі, головного корпусу Київського національного університету будівництва і архітектури, низки громадських будівель, 9, 14 та 16-поверхових точкових цегляних будинків

Під керівництвом П. розроблялись конструктивні вирішення об'єктів масового будівництва та унікальних споруд Києва.

У КДХІ працював 1967—1984 на кафедрі будівельної механіки та архітектурних конструкцій, з 1967 — доцент, з 1976 — професор, з 1977 — завідувач кафедри.

90 років від дня народження

КОВБАСА Яків Феодосійович (1920—2001) — архітектор-художник.

Учасник Великої Вітчизняної війни.

У 1939 вступив до КДХІ, в 1945—1951 закінчував навчання в інституті. Навчався у проф. О. Вербицького, С. Катоніна, П. Костирка — учнів В. Кричевського.

Після закінчення інституту займався проектною діяльністю, працював в інституті Діпромисто.

Архітектурні проекти: конкурсний проект станції метро “Вокзальна” в Києві (1952, II премія, не реалізований), проект монументу 300-річчя Переяславської угоди (1954), готелі “Інтурист” в Запоріжжі та Донецьку, житловий масив бавовняного комбінату в Херсоні (у співавторстві). Брав участь у проектуванні Виставки передового досвіду народного господарства УРСР (павільйон “Тваринництво”), парків у Дніпропетровську, Тернополі, Рівному, Донецьку; монументи: Лесі Українки (1970), Т. Шевченкові в Яготині (1969) та у с. Шешори на Буковині (1970), надмогильні пам'ятники відомим діячам культури — Г. Тютюннику, Л. Смілянському, С. Тобілевичу, К. Білокуру, С. Таранушенку, О. Вишні.

Автор меморіалу загиблим у с. Велика Обухівка Миргородського р-ну Полтавської обл. (у співавторстві).

Викладацьку діяльність у КДХІ розпочав 1961 старшим викладачем. У 1970–1988 працював доцентом кафедри архітектурного проектування. Понад 20 років читав курс паркобудівництва і ландшафтної архітектури. Підготував підручник з цієї дисципліни.

ПІАНІДА Борис Микитович (1920–1993) — художник-живописець і мистецтвознавець, кандидат мистецтвознавства (з 1951). Член Спілки художників (1947). Учасник Великої Вітчизняної війни.

Навчався у Харківському художньому інституті (1938–1941) у Л. Крамаренка, В. Савіна, а у 1942–1944 на Українському відділенні Московського державного художнього інституту в Самарканді (1943) та Всеросійської академії мистецтв у Загорську (1944). Закінчив КХІ 1947 (навчально-творча майстерня О. Шовкуненка, вчителі з фаху І. Грабар, П. Покаржевський, К. Єлева, М. Іванов, Т. Яблонська). У 1951 закінчив аспірантуру при Академії архітектури УРСР, отримавши кваліфікацію художника-монументаліста і наукову ступінь кандидата мистецтвознавства.

Обіймав посаду наукового співробітника в Академії будівництва і архітектури УРСР, Київському зональному науково-дослідному інституті експериментального проектування. Працював в Спілці художників у секції станкового та монументально-декоративного живопису, критики та мистецтвознавства. Брав участь у всесоюзних, республіканських та обласних виставках з 1940.

Твори: монументально-декоративне оформлення — Палаці культури в м. Нова Каховка (1954), сел. Рутченкове (Донецьк), будинків КРемгес, клуби в с. Ксаверівка та на батьківщині Т. Г. Шевченка с. Моринця; станковий живопис — “Варвари ХХ століття” (1945), “Переправа ковпаківців через Дніпро” (1947), “У вечірній час” (1947), “Щорс” (1949), “За Батьківщину!” (1954); портрети — народного артиста УРСР А. Ватулі, мистецтвознавця і реставратора Софії Київської Л. Калениченка; пейзажі — “Вечір” (1958), “Осінній вечір” (1966), “Тополі” (1967), “Над ставком” (1969) та інші. Брав участь у художніх виставках з 1947.

Плідно працював і як мистецтвознавець — йому належать понад 150 опублікованих робіт з питань станкового і монументально-декоративного мистецтва, художньої освіти. Автор монографії про художника М. Донцова. У НАОМА викладав з 1968 на кафедрі рисунка, у 1980–1993 — на кафедрі живопису. З 1971 — доцент.

ПЛАМЕНИЦЬКИЙ Анатолій Олександрович (1920–1982) — живописець. Народний художник УРСР (1977), член Спілки художників, учасник Великої Вітчизняної війни.

Навчався у Бакинському художньому училищі (1939–1940) та на факультеті живопису КДХІ під керівництвом І. Штільмана, К. Єлеви, О. Шовкуненка (1947–1953).

Працював у галузі станкового живопису, звертався до жанру історичної картини, пейзажу. Його творам властива тонка пластичність, що ґрунтується на ліричних та героїко-драматичних мотивах. Головне значення художник надавав не стільки літературно-оповідній деталізації сюжету, скільки його живописно-колеристичній настроєності. Засвоївши традиції колоризму російської та української шкіл живопису кінця XIX — початку XX ст. досягав широкого багатства тональних і кольорових нюансів. Ця властивість його манери особливо виразно виявилася у пейзажах та етюдах до тематичних полотен. Вони написані широкими пастозними мазками і сповнені енергійної темпераментності, гармонійної барвистості. Пейзаж є органічним живописним компонентом його сюжетних картин та істотно визначає їхній емоційно-настрєвий лад.

Твори: “У Сибір. Волконська”, “Вечір” (обидві — 1957), “3 поля”, “Дощик” (обидві — 1960), “Мати” (1961), “Незабутнє 1943 рік” (1963), “Т. Шевченко в Нижньому Новгороді” (1964), “Сергій Єсенін” (1966), “За синів, що загинули. В день Перемоги” (1967), “Нові господарі” (1969), “Вісті з далеку” (1971), “Хатинь” (1973), “Синови” (1974), “Сестри. В евакуації” (1975), “Народження Донбасу” (1976), “Осінній Суздаль” (1979), “Катя”, “Сніг випав”, “На пагорку”, “Біля ганку” (усі — 1981). Брав участь у художніх виставках з 1954.

У КДХІ викладав у 1963—1982. З 1977 — професор.

85 років від дня народження

ЛОПУХОВ Олександр Михайлович (1925—2009) — живописець, педагог.

Член-кореспондент Академії мистецтв СРСР, дійсний член Академії мистецтв України (1997), народний художник України (1964), заслужений діяч мистецтв УРСР (1960), заслужений діяч мистецтв Польщі (1975), лауреат Золотої медалі імені М. Б. Грекова та Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1980), член Національної спілки художників України (1958), депутат Верховної ради СРСР (1984—1989).

Учасник бойових дій у роки Великої Вітчизняної війни.

У 1945—1947 навчався у Київській художній середній школі ім. Т. Г. Шевченка, 1947—1953 — у КДХІ (у С. Григор'єва, К. Єлеви, О. Шовкуненка); 1957 закінчив аспірантуру під керівництвом О. Шовкуненка; 1953—1957 викладав у художній школі ім. Т. Г. Шевченка. У 1957—1962, 1968—1973 перебував на творчій роботі; 1962—1968 — заступник голови правління Спілки художників України, 1983—1989 — голова правління її.

Вагомий внесок зробив у розвиток української тематичної картини, відображаючи героїчні події та образи часів Великої Вітчизняної війни, вітчизняної історії, біблійні сюжети. Творча манера Л. сформувалася на засадах реалістичних традицій кінця XIX — початку XX ст., водночас увібривши нові естетичні віяння, що визначаються потягом до мону-

ментальності, епічності, символіко-алегоричної мови. Значне місце у творчості художника посідають портрети діячів науки і культури, у яких проникливо розкривається сутність людської природи. Ліричне начало домінує у численних пейзажах і натюрмортах.

Твори: “До Петрограда” (дипломна робота, 1953), “Реквієм” (1965) “Сильні духом” (1964–1967), “Місячна соната” (1968–1970), “Війна” (1969), “Перемога” (1973–1975), “Травень, 1945” (1977–1978), “Вольниця” (1978–1979), “Устим Кармелюк” (1980–1982), “Матір людська” (1985), “Бичування Христа” (1993–1994), “Христос і грішниця” (1995–1996), “На Голгофу” (2005), “Корида” (2000), “Скіфи” (2000), “Знедолені” (2002), “Я, Богдан” (2005), “Богданові думи” (2007), картини-портрети: “Шопен”, “Бетховен”, “Рахманінов”, “Чайковський”, “Лисенко” (всі 1979–1982), портрети, пейзажі. Брав участь у художніх виставках з 1954.

Педагогічну роботу в НАОМА розпочав як ректор навчального закладу, який очолював у 1973–1985. З 1973 — керівник навчально-творчої майстерні, з 1979 — професор.

80 років від дня народження

ЯКУТОВИЧ Георгій В'ячеславович (1930–2000) — графік.

Народний художник України (1990), заслужений діяч мистецтв України (1968), дійсний член Академії мистецтв СРСР (1988) та Академії мистецтв України (1997), лауреат Державної премії України імені Тараса Шевченка (1983, 1991), член Комітету з присудження Національних премій України імені Тараса Шевченка (1996), член Національної спілки художників України (1956).

Навчався у КДХІ (1948–1954) у педагогів В.Касіяна та І. Плещинського і в аспірантурі (1954–1957) у М. Дерегуса.

У 1962–1964, 1969–1971 працював художником-постановником на Київській кіностудії імені О. Довженка; у 1964–1969, 1971–1992 — на творчій роботі. Працював у галузі книжкової та станкової графіки, кіно-декораційному мистецтві.

Твори Г. Якутовича стали класичними взірцями української графіки другої половини ХХ ст. Його творчість щільно пов'язана з когортою “шістдесятників”, у якій він посів одне з провідних місць. Своєю практичною діяльністю послідовно утверджував і розвивав ідею національної самобутності українського мистецтва.

Г. Якутович — художник еволюційного характеру. З кожним циклом творів він поставав у новій якості як з погляду технічної досконалості виконання, так і художньо-образного втілення змісту, подаючи тим самим приклад невгамовності своїм послідовникам і однодумцям, відкриваючи їм шлях до незвіданих обріїв творчого пошуку. Тяжів до епічних форм графічної композиції та до метафоричності, трактуючи історичну або побутово-психологічну основу літературного твору. Оригінально закуму-

лював давні духовні традиції української культури з їхніми світоглядними особливостями та здобутки новітнього мистецтва в органічному синтезі. Віртуозно володів засобами техніки естампа (ліногравюра, ксилографія, офорт, резерваж) і рисунка. Як незрівняний майстер мистецтва книги, він послідовно розвивав у цій галузі принципи ансамблевої цілісності книжкового організму.

Твори: ілюстрації — “Фата Моргана” (1959) та “Тіні забутих предків” М. Коцюбинського (1967), драми “Ярослав Мудрий” та “Свіччине весілля” І. Кочерги (1963), “Сонети” М. Рильського (1969), “Захар Беркут” І. Франка (1972), “Повісті минулих літ” (1981), “Слово про Ігорів похід” (1982), “Вій” М. Тоголя (1984–1985); станкові твори — серія “Старовинна українська музика” (1959), “Бокораші” (1959), “Аркан” (1960); серія рисунків “Іспанські враження” (1990), серія “Імпровізації” (1991–1992); оформлення фільмів — “Тіні забутих предків” (1965), “Захар Беркут” (1971). Брав участь у художніх виставках з 1951. Автор спогадів про С. Параджанова “Незакінчена сповідь” у книзі “Сергій Параджанов. Злет. Трагедія. Вічність”.

У НАОМА працював 1961–1962; у 1996–2000 — професор, керівник асистентів-стажистів.

70 років від дня народження

ЮДЕНКО Іван Савич (1940–1999) — живописець.

Заслужений діяч мистецтв України (1992), член Спілки художників (1971).

Навчався на живописному факультеті КДХІ у майстерні М. Хмелька (1962–1967), творчих майстернях Академії мистецтв СРСР під керівництвом С. Григор'єва (1968). Після закінчення інституту був запрошений як молодий спеціаліст на посаду викладача по кафедрі композиції.

Працював як художник станкового живопису. Діапазон творчих зацікавлень охоплює тематичну картину, портрет, пейзаж, натюрморт. У кожному із цих жанрових різновидів передавав відповідний до його специфіки емоційно-живописний лад звучання твору. Спираючись на надбання школи реалістичного мистецтва, особливої уваги надавав її колористичним здобуткам. Стриманість суворого стилю поєднував з дзвінкою барвистістю і ліричною настроєністю, що найбільш властиві його пейзажам і натюрмортам, позначеним виразними рисами національного світовідчуття і естетичного переживання.

Твори: “Портрет в'єтнамської художниці Ле Тхі Кімбач” (1966), “Повернення” (1967), “Яблунька” (1970), “Молоді вчені”, “Битва за Дніпро” (всі — 1971), “Літо” (1978), розпис “Наука і хімія” (1978), “Суми будуються”. Триптих (1983), “Квіткове сузір'я” (1986), “Туристи в Лаврі” (1986), “Осінь у Гідропарку”, “Т. Г. Шевченко в Корсуні” (обидві — 1990), “Т. Г. Шевченко слухає кобзаря” (1991), “Сільський натюрморт” (1993), “Блакитна стара хата” (1995).

Брав участь у багатьох міських, обласних, республіканських і всесоюзних художніх виставках. Учасник виставки київських художників у Кракові (Польща) 1972 р.

У КДХІ викладав на кафедрах композиції (з 1968), з 1979 на посаді доцента кафедри рисунка, живопису (1972–1995), 1993 — отримав почесне звання доцента кафедри живопису.

60 років від дня народження

ШЕРЕМЕТ Олександр Петрович (1950–2007) — живописець.

Заслужений діяч мистецтв України (1992), член Національної спілки художників України (1905), лауреат премії ім. Ф. Кричевського (2007).

Закінчив Дніпропетровське художнє училище (1970), факультет живопису у професорів В. Шаталіна і В. Гурина Київського державного художнього інституту (1978). У 1981–1982 навчався на факультеті підвищення кваліфікації Інституту живопису, скульптури та архітектури ім. І. Ю. Рєпіна Академії мистецтв СРСР за спеціальністю “рисунок, живопис”

Улюбленим жанром живопису був натюрморт, цінував народні звичаї, обряди, побутові речі, захоплювався стилем бароко, працював у реалістичній манері.

Твори: “Весільний натюрморт” (1990), “Натюрморт з іконою та соняшниками” (1992), “Натюрморт з китайською вазою” (1997), “Золотий міраж”, “Таця та фрукти” (обидва — 2000), “Віддзеркалення”, “Секрет” (обидва — 2002).

З 1976 — учасник всеукраїнських, всесоюзних і міжнародних художніх виставок та бієнале у Львові (1991), Дніпропетровську (1992, 1995), міжнародних пленерів у Білорусії та Румунії.

Картини Ш. зберігаються у музеях та приватних колекціях в Україні, Бельгії, Білорусі, Греції, Іспанії, Німеччині, Польщі, Російській Федерації, Румунії, США, Франції.

Відбулося 6 персональних виставок митця.

У 1992–2002 відбулося 5 персональних виставок творів у Києві. Учасник міжнародних пленерів у Білорусі та Румунії.

Викладав у НАОМА 1978–2007, спочатку старшим викладачем на кафедрі рисунка, у 1994 присвоєно почесне звання доцента кафедри живопису, з 2000 року виконував обов’язки професора кафедри живопису і композиції.